

Gemiddeld 13,5 jobs per Vlaamse vestiging

Een analyse van de vestigingen en de jobs bij RSZ en

RSZPPO (2005-2006)

Eef Stevens

Steunpunt Werk en Sociale Economie
K.U.Leuven

8-2008

WSE Report

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Gemiddeld 13,5 jobs per Vlaamse vestiging

Een analyse van de vestigingen en de jobs bij RSZ en RSZPPO (2005-2006)

Eef Stevens

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma

<p>Deze publicatie kwam tot stand met steun van het Europees Sociaal Fonds. Het ESF stelt middelen ter beschikking voor initiatieven die bijdragen tot meer en betere jobs voor meer mensen.</p> <p>Ontdek de werking in Vlaanderen via www.esf-agentschap.be.</p>	<p>Kernthema's ESF 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenten activeren Arbeidskansen geven Ondernemen met mensen
	<p>ESF investeert in jouw toekomst.</p>

Stevens, Eef

Gemiddeld 13,5 jobs per Vlaamse vestiging. Een analyse van de vestigingen en de jobs bij RSZ en RSZPPO (2005-2006)

Eef Stevens – Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Steunpunt Werk en Sociale Economie, 2008, 24p.

ISBN-97 890-8873-000-9

Copyright (2008)

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – B-3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 - F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	IV
Lijst tabellen	V
Inleiding.....	1
1. Vestigingen	2
1.1 Vestigingen in België.....	2
1.2 Vestigingen naar sector in het Vlaams Gewest.....	4
2. Evolutie van de jobs in loondienst in het Vlaams Gewest tussen 2005 en 2006	10
Samengevat	18
Bibliografie	20
Annex. Methodologie	21
1. Totaal aantal vestigingen.....	21
2. Totaal aantal jobs in loondienst gekend bij RSZ en RSZPPO	22

Lijst tabellen

Tabel 1.	Aantal vestigingen naar dimensieklasse, aantal arbeidsplaatsen en gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging (België en de gewesten; 30 juni 2006).....	3
Tabel 2.	Aantal vestigingen naar dimensieklasse, aantal arbeidsplaatsen en gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging naar WSE(46)-sector (Vlaams Gewest; 30 juni 2006)	6
Tabel 3.	Evolutie van het aantal jobs in loondienst gekend bij RSZ en RSZPPO naar WSE(46)-sector (Vlaams Gewest; 30 juni 2005 – 30 juni 2006).....	11
Tabel A.1	WSE(46)-sectorindeling	23

Inleiding

Vlaanderen telt 154 276 vestigingen. Het merendeel hiervan omvat maximaal 50 werknemers. Grotere dimensieklassen komen minder vaak voor. Deze algemene bevinding varieert natuurlijk per sector. Het is deze variatie die het eerste deel van het rapport in kaart wil brengen. Er wordt gekeken naar de spreiding van de vestigingen over de verschillende sectoren en dimensieklassen en ook wordt de link gelegd naar de jobs in loondienst.

Vlaanderen telt 2 088 868 jobs in loondienst. In een tweede paragraaf krijgen zij de aandacht en wordt meer bepaald ingezoomd op de jobevolucie tussen 2005 en 2006 naar sector.

1. Vestigingen

Een Vlaamse vestiging kan ruim gedefinieerd worden als een in Vlaanderen gevestigde productie-eenheid (Herremans, 2007). Er zijn vestigingen met en zonder personeel en dit rapport bekijkt de vestigingen met personeel. Zij worden geteld door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Een vestiging wordt dan omschreven als een plaats die geografisch kan worden geïdentificeerd met een adres en waar de activiteit of ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend (RSZ, 2005). Het gaat dus niet om een telling van de ondernemingen, maar om een telling van de vestigingen, waarbij de statistieken niet gebaseerd zijn op de onderneming als homogene entiteit, maar op alle exploitatiezetels waarover zij beschikt.

We splitsen de vestigingen op naar dimensieklasse en maken hierbij een viervoudig onderscheid. Een micro-onderneming telt 1 tot en met 9 werknemers. In een kleine onderneming gaat het om 10 tot en met 49 werknemers en in een middelgrote onderneming om 50 tot en met 199 werknemers. Een grote onderneming is een vestiging met meer dan 200 werknemers. Met deze indeling sluiten we nauw aan bij de definities die gehanteerd worden door Eurostat.¹

1.1 Vestigingen in België

Op 30 juni 2006 telt België 262 049 vestigingen (tabel 1). In 79,1% van de gevallen gaat het om vestigingen met maximaal negen werknemers. Concreet zijn er 207 178 micro-ondernemingen in België. Daarnaast zijn er 42 475 vestigingen die 10 tot 49 werknemers tewerkstellen (16,2%) en 9 932 middelgrote ondernemingen met 50 tot 199 werknemers (3,8%). Grote vestigingen zijn eerder schaars in België: slechts 0,9% of 2 464 vestigingen omvatten meer dan 200 werknemers. Wel is dit beperkte aantal grote vestigingen goed voor maar liefst 34,7% van alle jobs (1 266 551 jobs). Om een idee te krijgen van de gemiddelde vestigingsgrootte in België kunnen we het totaal aantal arbeidsplaatsen in verhouding plaatsen tot het totaal aantal vestigingen. Anno 2006 resulteert dit in gemiddeld 13,9 arbeidsplaatsen per vestiging.

¹ Eurostat legt de grens tussen een middelgrote en een grote onderneming op 250 werknemers. Echter, de RSZ-data laten niet toe om hier een grens te leggen. Daarom werd geopteerd om het onderscheid te maken bij 200 of meer werknemers.

Tabel 1. Aantal vestigingen naar dimensieklasse, aantal arbeidsplaatsen en gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging (België en de gewesten; 30 juni 2006)

		België	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest
Vestigingen		(n) 262 049	154 276	33 375	74 398
		(%) 100,0	58,9	12,7	28,4
Dimensieklasse	Micro (1-9 wn)	(n) 207 178	120 814	26 614	59 750
		(%) 79,1	78,3	79,7	80,3
	Klein (10-49 wn)	(n) 42 475	26 064	5 084	11 327
		(%) 16,2	16,9	15,2	15,2
	Middelgroot (50-199 wn)	(n) 9 932	6 085	1 180	2 667
		(%) 3,8	3,9	3,5	3,6
	Groot (>200 wn)	(n) 2 464	1 313	497	654
		(%) 0,9	0,9	1,5	0,9
Arbeidsplaatsen		(n) 3 652 360	2 088 868	605 144	958 348
		(%) 100,0	57,2	16,6	26,2
Arbeidsplaatsen / vestiging		13,9	13,5	18,1	12,9

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

Kijken we naar de drie gewesten, dan blijkt dat 58,9% van alle vestigingen zich in het Vlaams Gewest bevindt. In absolute cijfers gaat het om 154 276 vestigingen. Kijken we naar de dimensieklasse, dan blijkt dat ook in Vlaanderen het zwaartepunt ligt bij de micro- en kleine ondernemingen. Van de 154 276 Vlaamse vestigingen stellen er 120 814 (78,3%) minder dan 10 werknemers tewerk. Relatief gezien zijn dit er iets minder dan gemiddeld in België, maar het verschil blijft beperkt. Hetzelfde geldt voor de kleine ondernemingen: Vlaanderen telt 26 064 vestigingen met 10 tot 49 werknemers. Verhoudingsgewijs gaat het om 16,9%. Verder hebben 6 085 vestigingen (3,9%) 50 tot 199 werknemers. Bedrijven met meer dan 200 werknemers zijn dun gezaaid: Vlaanderen telt 1 313 grote ondernemingen of 0,9% van het totaal van de vestigingen. Dit relatief beperkt aantal grote vestigingen omvat echter 30,5% van het totaal aantal jobs in loondienst in Vlaanderen (637 452 jobs). Kijken we naar het totaal aantal jobs in loondienst, dan toont tabel 1 dat de Vlaamse vestigingen 57,2% van het totaal aantal jobs in België huisvesten. In absolute cijfers gaat het om 2 088 868 jobs. Verhoudingsgewijs betekent dit dat een Vlaamse vestiging gemiddeld 13,5 jobs omvat.

In het Brussels Hoofdstedelijk gewest is de gemiddelde vestiging groter. Met 605 144 arbeidsplaatsen en 33 375 vestigingen worden in Brussel 18,1 arbeidsplaatsen per vestiging geteld. Brussel huisvest dan ook 16,6% van alle jobs die zich spreiden over slechts 12,7% van de vestigingen. Het hoger dan gemiddelde aantal arbeidsplaatsen per vestiging in Brussel is te verklaren door de iets sterkere aanwezigheid van vestigingen met meer dan 200 werknemers: 1,5% van de Brusselse vestigingen behoort tot deze dimensieklasse. Toch toont tabel 1 dat ook in Brussel de overgrote meerderheid van de vestigingen behoort tot de klasse van de micro- en kleine ondernemingen. Concreet gaat het om 26 614 micro- en 5 084 kleine ondernemingen, samen goed voor 94,9% van alle Brusselse vestigingen.

In het Waals Gewest worden 74 398 vestigingen geteld. Ook hier nemen de micro-ondernemingen het voortouw: acht op de tien Waalse vestigingen (80,3%) tellen minder dan tien werknemers, een iets hoger aandeel dan gemiddeld in België. Daarnaast behoort 15,2% tot de kleine ondernemingen (11 327 vestigingen). Dit betekent omgekeerd dat middelgrote en grote ondernemingen relatief gezien niet vaak voorkomen in Wallonië. Concreet gaat het om 2 667 middelgrote en 654 grote ondernemingen. Vergelijken we met het aantal jobs, dan blijkt dat in het Waals Gewest het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging lager ligt dan gemiddeld: de

958 400 Waalse arbeidsplaatsen spreiden zich over 74 400 vestigingen wat leidt tot een gemiddelde van 12,9 banen per Waalse vestiging.

1.2 Vestigingen naar sector in het Vlaams Gewest

In wat volgt, spitsen we ons toe op het Vlaams Gewest. We verdelen de Vlaamse vestigingen naar WSE(46)-sector, bekijken de cijfers naar dimensieklasse en plaatsen er de jobs in loondienst naast (tabel 2). Zoals gezegd, bevinden 154 276 vestigingen zich op Vlaams grondgebied en samen herbergen zij 2 088 868 jobs in loondienst wat resulteert in gemiddeld 13,5 arbeidsplaatsen per vestiging. Tabel 2 toont dat dit gemiddelde aantal sterk varieert volgens sector.²

De primaire sector: een sector van kleine bedrijven

Op 30 juni 2006 telt Vlaanderen 4 861 vestigingen in de primaire sector, bestaande uit de land- en tuinbouw en de visserij. Dit komt neer op 3,2% van het totaal aantal vestigingen, wat relatief veel is voor zo een kleine sector qua jobs in loondienst. Immers, de primaire sector is de kleinste sector in Vlaanderen met amper 1% van het totaal aantal jobs in loondienst. In absolute cijfers komt dat neer op 20 871 primaire jobs. Dit impliceert dat het gemiddeld aantal jobs per vestiging in de primaire sector erg klein is, namelijk 4,3. Dat de landbouw veelal bestaat uit kleine bedrijfjes is eigen aan de sector en zien we ook in de verdeling van de vestigingen naar dimensieklasse: 90,1% van de primaire vestigingen is een micro-onderneming met maximaal 9 werknemers. Dit is nog meer het geval in de *visserij* (p2) dan in de *land- en tuinbouw* (p1). Primaire vestigingen met meer dan 50 werknemers komen nauwelijks voor.

De secundaire sector: van kleine bouwondernemingen tot grote metaalreuzen

De secundaire sector, die onder meer alle industriële nijverheden en de bouwsector omvat, telt 30 142 vestigingen in Vlaanderen anno 2006. Deze vestigingen herbergen 542 491 jobs in loondienst, wat maakt dat er gemiddeld 18 arbeidsplaatsen per secundaire vestiging worden geteld. Dat de doorsnee secundaire vestiging groter is dan gemiddeld in Vlaanderen, is te wijten aan de invloed van een aantal industrietakken waar het vooral om grote bedrijven gaat, zoals bijvoorbeeld in de chemie- of automobielsector, maar globaal genomen overheersen de micro- en kleine ondernemingen: driekwart van de secundaire vestigingen telt minder dan 10 werknemers en nog eens één op de vijf blijft onder de 50 werknemers. Dit betekent omgekeerd dat amper 6% van de industriële vestigingen meer dan 50 werknemers heeft. Deze globale indeling naar dimensieklasse varieert evenwel sterk volgens subsector.

Micro-ondernemingen (1-9 werknemers) vinden we in grote mate terug in de *bouwsector* (s20), de grootste secundaire werkverschaffer. In de bouwsector worden in totaal 15 869 vestigingen geteld. Dit betekent dat één vestiging op de tien in Vlaanderen actief is in de bouwnijverheid. Van deze vestigingen stelt 83,6% (13 273 vestigingen) slechts 1 tot 9 werknemers tewerk. Bij nog eens 14% gaat het om 10 tot 49 werknemers. Vooral bij de stukadoors, dak- en schilderwerkers alsook bij de bedrijven die in de vloerafwerking en wandbekleding actief zijn, gaat het vaak om bedrijven met minder dan tien werknemers. De sterke aanwezigheid in de kleinste dimensieklassen gecombineerd met het hoge totaal aantal arbeidsplaatsen in de bouwnijverheid (123 164 jobs in loondienst) maakt dat het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging 7,8 bedraagt, wat ver onder het globale gemiddelde van de secundaire sector ligt. Toch zijn er ook bouwsectoren waar middelgrote en grote ondernemingen zijn terug te vinden. Het gaat bijvoorbeeld om

² Meer informatie over de WSE-sectorindeling vindt u in de methodologie van dit rapport (zie annex).

baggerbedrijven en ondernemingen die spoorwegen, wegen, straten, vliegvelden en sportaccommodaties aanleggen.

Naast de bouwsector tellen ook de *vervaardiging van medische apparatuur* (s16) en *overige industrie* (s18) meer micro- en kleine ondernemingen dan gemiddeld in de secundaire sector. Bij de *overige industrie* (s18) bevinden maar liefst 489 van de 507 vestigingen zich in de dimensieklasse van de micro- en de kleine ondernemingen. Het gemiddelde van 11,2 arbeidsplaatsen per vestiging in deze sector ligt dan ook beneden het secundaire gemiddelde. Deze sector bevat onder meer de bewaking van edelstenen en de vervaardiging van juwelen en van muziekinstrumenten.

In de secundaire sector vinden we middelgrote en grote ondernemingen eerst en vooral terug in de *metallurgie* (s11). Slechts 101 vestigingen – amper 0,1% van alle vestigingen in Vlaanderen – situeren zich in deze sector. De verdeling naar dimensieklasse toont wel dat het gaat om 20 middelgrote en 19 grote vestigingen, respectievelijk 19,8% en 18,8% van het totaal aantal vestigingen in deze sector. Dit verklaart waarom de metallurgie ondanks haar beperkt aantal vestigingen toch 19 525 jobs in loondienst telt en waarom de doorsnee vestiging er maar liefst 193,3 arbeidsplaatsen omvat. In geen andere sector ligt dit gemiddelde aantal zo hoog. De grootste vestigingen zijn vooral te situeren in de zwaarste industrietakken zoals de vervaardiging van ijzer en staal en de productie van tin, zink, lood en koper.

Een andere grote klepper is de *vervaardiging van kantoormachines, computers, audio-, video- en telecomapparatuur* (s15). Slechts 77 vestigingen oefenen een activiteit uit in deze sector en toch blijkt uit het aantal arbeidsplaatsen dat het gaat om een grote industriële werkverschaffer (11 419 jobs). Dit kan alleen maar betekenen dat deze sector zich kenmerkt door een sterke aanwezigheid van grote ondernemingen. Tabel 2 toont dan ook dat 23,4% van de vestigingen meer dan 50 werknemers telt en nog eens 18,2% meer dan 200 werknemers. De gemiddelde vestigingsgrootte bedraagt 148,3 arbeidsplaatsen. Vooral de vervaardiging van zendapparatuur vult grote vestigingen.

Daarnaast zijn er relatief veel vestigingen met meer dan 50 en zelfs meer dan 200 werknemers in de *chemische nijverheid* (s8): 38,4% van de chemiebedrijven is een (middel)grote onderneming. Concreet gaat het om 152 van de 396 vestigingen. Als je dan weet dat de chemische sector met 50 414 jobs in loondienst een van de grootste industriële werkgevers is, dan is het niet verwonderlijk dat de gemiddelde vestigingsgrootte hoog is: 127,3 arbeidsplaatsen per vestiging. De grootste vestigingen houden zich vooral bezig met primaire rubberbewerking en de bewerking van splijt- en kweekstoffen.

Tot slot vermelden we nog *transportmiddelenindustrie* (s17), waar de (middel)grote vestigingen ook frequenter aanwezig zijn dan gemiddeld in de secundaire sector. Deze sector omvat slechts 420 vestigingen, maar ook 47 984 jobs. Dit wordt dan ook verklaard door het feit dat 9,3% van de vestigingen meer dan 200 werknemers telt. Negen vestigingen tellen zelfs meer dan 1 000 werknemers wat de werkgelegenheid aardig doet aantikken.

Tabel 2. Aantal vestigingen naar dimensieklasse, aantal arbeidsplaatsen en gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging naar WSE(46)-sector (Vlaams Gewest; 30 juni 2006)

		Vestigingen		Dimensieklasse van de vestigingen (%)				Arbeidsplaatsen		Arb.pl. /vest
		(n)	(%)	Micro (1-9)	Klein (10-49)	Middelgroot (50-199)	Groot (>200)	(n)	(%)	
p1	Land- en tuinbouw	4 752	3,1	89,9	9,6	0,5	0,0	20 688	1,0	4,4
p2	Visserij	109	0,1	98,2	1,8	0,0	0,0	183	0,0	1,7
P	Primaire sector	4 861	3,2	90,1	9,4	0,5	0,0	20 871	1,0	4,3
s1	Winning van delfstoffen	42	0,0	69,0	26,2	4,8	0,0	457	0,0	10,9
s2	Verv. van dranken, voeding en tabak	3 927	2,5	75,6	18,1	4,9	1,5	65 593	3,1	16,7
s3	Textielindustrie	782	0,5	53,8	30,6	11,6	4,0	26 870	1,3	34,4
s4	Verv. van kleding en schoeisel, leer- en bontnijverheid	351	0,2	60,4	33,3	5,7	0,6	6 150	0,3	17,5
s5	Verv. van meubels	834	0,5	68,8	24,6	5,5	1,1	13 235	0,6	15,9
s6	Houtindustrie	470	0,3	64,7	29,4	4,5	1,5	8 252	0,4	17,6
s7	Grafische nijverheid	1 434	0,9	68,1	23,9	6,1	1,9	28 408	1,4	19,8
s8	Chemische nijverheid (incl. cokes e.d.)	396	0,3	31,8	29,8	24,0	14,4	50 414	2,4	127,3
s9	Rubber- en kunststofnijverheid	424	0,3	42,5	34,9	17,2	5,4	19 763	0,9	46,6
s10	Verv. van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	706	0,5	57,5	31,7	8,9	1,8	17 069	0,8	24,2
s11	Metallurgie	101	0,1	36,6	24,8	19,8	18,8	19 525	0,9	193,3
s12	Verv. van metaalproducten	2 296	1,5	62,2	30,4	6,4	1,0	43 028	2,1	18,7
s13	Verv. van machines, apparaten en werktuigen	801	0,5	55,9	32,7	9,2	2,1	26 203	1,3	32,7
s14	Verv. van elektrische machines en apparaten	208	0,1	45,2	36,5	12,0	6,3	12 420	0,6	59,7
s15	Verv. van kantoorapp., computers, audio-, video- en telecom-app.	77	0,0	26,0	32,5	23,4	18,2	11 419	0,5	148,3
s16	Verv. van medische apparatuur	342	0,2	76,3	18,7	3,5	1,5	4 928	0,2	14,4
s17	Verv. van transportmiddelen	420	0,3	47,4	29,3	14,0	9,3	47 984	2,3	114,2
s18	Overige industrie	507	0,3	71,6	24,9	3,0	0,6	5 701	0,3	11,2
s19	Elektriciteit, gas, stoom en water	155	0,1	26,5	43,9	19,4	10,3	11 908	0,6	76,8
s20	Bouwnijverheid	15 869	10,3	83,6	14,1	2,0	0,3	123 164	5,9	7,8
S	Secundaire sector	30 142	19,5	74,2	19,8	4,7	1,4	542 491	26,0	18,0

(vervolg tabel 2)

		Vestigingen		Dimensieklasse van de vestigingen (%)				Arbeidsplaatsen		Arb.pl. /vest
		(n)	(%)	Micro (1-9)	Klein (10-49)	Middelgroot (50-199)	Groot (>200)	(n)	(%)	
t1	Garagewezen	5 258	3,4	83,2	15,6	1,1	0,2	35 533	1,7	6,8
t2	Groothandel en handelsbemiddeling	13 830	9,0	78,7	18,5	2,5	0,2	121 727	5,8	8,8
t3	Kleinhandel	22 361	14,5	89,1	9,6	1,1	0,1	128 780	6,2	5,8
t4	Verhuurdiensten	4 780	3,1	94,7	4,9	0,4	0,0	14 444	0,7	3,0
t5	Horeca	14 011	9,1	88,1	11,4	0,5	0,0	68 872	3,3	4,9
t6	Vervoer	4 203	2,7	64,1	29,3	5,5	1,0	75 070	3,6	17,9
t7	Vervoersondersteunende activiteiten	2 331	1,5	70,5	22,4	5,7	1,3	45 682	2,2	19,6
t8	Post en telecommunicatie	873	0,6	44,7	39,4	12,3	3,7	32 241	1,5	36,9
t9	Financiële diensten	6 661	4,3	88,6	10,0	1,0	0,4	45 768	2,2	6,9
t10	Informatica	1 836	1,2	75,5	19,0	4,4	1,2	26 455	1,3	14,4
t11	Advies en bijstand aan ondernemingen en personen	11 458	7,4	86,7	11,3	1,7	0,3	84 730	4,1	7,4
t12	Selectie en terbeschikkingstelling van personeel	1 591	1,0	28,4	31,0	34,5	6,1	108 536	5,2	68,2
t13	Industriële reiniging	726	0,5	69,4	18,3	8,0	4,3	25 257	1,2	34,8
t14	Overige diensten aan personen	5 500	3,6	95,4	4,2	0,3	0,1	17 702	0,8	3,2
T	Tertiaire sector	95 419	61,8	84,1	13,2	2,3	0,4	830 797	39,8	8,7
q1	Openbaar bestuur	1 142	0,7	22,9	39,9	30,3	6,9	88 740	4,2	77,7
q2	Justitie, defensie en openbare veiligheid	418	0,3	29,4	17,9	36,1	16,5	52 743	2,5	126,2
q3	Verplichte sociale verzekering	669	0,4	70,3	21,7	6,9	1,2	11 437	0,5	17,1
q4	Onderwijs	6 647	4,3	35,0	50,0	14,1	0,8	199 884	9,6	30,1
q5	Ziekenhuizen en overige gezondheidszorg	4 263	2,8	85,8	8,5	2,8	2,8	112 383	5,4	26,4
q6	Maatschappelijke dienstverlening	4 013	2,6	37,8	40,2	18,4	3,5	171 095	8,2	42,6
q7	Recreatie, cultuur en sport	3 304	2,1	79,1	18,8	1,9	0,2	27 764	1,3	8,4
q8	Speur- en ontwikkelingswerk	155	0,1	51,6	34,2	10,3	3,9	6 760	0,3	43,6
q9	Afvalwater- en afvalverzameling; straatreiniging	386	0,3	63,5	24,1	10,9	1,6	8 719	0,4	22,6
q10	Belangenvertegenwoordiging	2 856	1,9	89,6	9,5	0,7	0,2	15 181	0,7	5,3
Q	Quartaire sector	23 853	15,5	58,1	29,4	10,4	2,1	694 706	33,3	29,1
Totaal		154 275	100,0	78,3	16,9	3,9	0,9	2 088 865	100,0	13,5

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

De tertiaire sector: ruim zes op de tien Vlaamse vestigingen

Maar liefst 95 419 van de 154 275 vestigingen in Vlaanderen zijn terug te vinden in de tertiaire sector, die vooral commerciële diensten bundelt. Dit komt neer op bijna 62% van alle vestigingen. Gecombineerd met de 830 797 tertiaire jobs, maakt dit dat een gemiddelde tertiaire vestiging 8,7 arbeidsplaatsen herbergt.

Kijken we naar de dimensieklasse dan blijkt dat 84,1% van alle tertiaire vestigingen maximaal 9 werknemers heeft. Samengeteld met het aandeel kleine ondernemingen (13,2%), impliceert dit dat maar liefst 97,3% van alle vestigingen in de tertiaire sector minder dan 50 werknemers telt. Bij de *verhuurdiensten* (t4) en de *horeca* (t5) gaat het zelfs bijna uitsluitend om micro- of kleine ondernemingen. Bij de verhuurdiensten, waar 4 780 Vlaamse vestigingen te vinden zijn, heeft een gemiddelde vestiging amper drie arbeidsplaatsen. De micro-ondernemingen zijn er vooral actief in de bemiddeling in en het beheer van onroerend goed. In de horeca zijn 14 011 vestigingen actief. Dit is 9,1% van het totaal aantal vestigingen in Vlaanderen. Hiervan behoort 99,6% tot de micro- en kleine ondernemingen. Het zijn vooral de cafés en de kampeerreinen waar zelden meer dan 9 werknemers worden geteld. Een gemiddelde vestiging in de horeca telt 4,9 arbeidsplaatsen.

Ook in het *garagewezen* (t1), de *kleinhandel* (t3), de *financiële diensten* (t9) en de sector *advies en bijstand aan ondernemingen en personen* (t11) loopt het aandeel micro- en kleine ondernemingen erg hoog op en blijft het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging onder het tertiaire gemiddelde. In de kleinhandel wordt het hoogste aantal vestigingen genoteerd: maar liefst 22 361 bedrijven (14,5%) oefenen een activiteit uit in de kleinhandel. Hiervan omvat 89,1% slechts 1 tot 9 werknemers. Het gaat dan vooral om bakkers, apothekers, tabakswinkels, markt- en straathandel. In de sector advies en bijstand – goed voor 11,4% van alle Vlaamse vestigingen – vinden we veel micro-ondernemingen bij de advocaten-, notaris- en boekhoudkantoren en bij de firma's die actief zijn in public relations. De sterke aanwezigheid van micro-ondernemingen bij de financiële diensten kan enigszins verbazen. Immers, deze sector omvat het bankwezen en men kan verwachten hier de grote, algemeen bekende bedrijven terug te vinden. Echter, we herinneren eraan dat de statistieken in tabel 2 de vestigingen betreffen en niet de ondernemingen als geheel. Dit betekent dat de arbeidsplaatsen niet toegewezen worden aan de onderneming als homogene entiteit, maar worden verdeeld over alle vestigingen waarover de onderneming beschikt.

De tertiaire sector kent globaal dus weinig middelgrote (50-199 werknemers) en grote (>200 werknemers) ondernemingen. Toch zijn er een aantal uitzonderingen. Zo bijvoorbeeld de *selectie en terbeschikkingstelling van personeel* (t12), die grotendeels samenvalt met de interimsector, waar 34,5% van de 1 591 vestigingen meer dan 50 werknemers telt en 6,1% zelfs meer dan 200 werknemers. Een doorsnee vestiging in deze sector herbergt 68,2 arbeidsplaatsen, een pak meer dan het tertiaire gemiddelde van 8,7. Dit kan verklaard worden door het feit dat alle interimwerknemers worden toegewezen aan het interimkantoor waaraan zij verbonden zijn en niet aan het bedrijf waar zij werkelijk hun job uitoefenen. Daarnaast tellen ook de *industriële reiniging* (t13) en de *post- en telecommunicatie* (t8) meer (middel)grote vestigingen. Bij deze laatste sector kan onder meer gedacht worden aan De Post en Belgacom.

De quartaire sector: grote vestigingen vooral bij de overheid

Voor de quartaire sector, samengesteld uit vooral niet-commerciële diensten, toont tabel 2 een ander verhaal. In totaal zijn er in Vlaanderen 23 853 quartaire vestigingen. Zij omvatten in totaal 694 706 jobs in loondienst wat de gemiddelde vestiging in de quartaire sector op 29,1 jobs brengt.

Globaal genomen, gaat het ook in de quartaire sector voornamelijk om micro- en kleine ondernemingen: samengeteld heeft 87,5% van de quartaire vestigingen maximaal 50 werknemers. Micro-ondernemingen (1-9 werknemers) vinden we vooral terug bij de *belangenvertegenwoordiging* (q10) en de *recreatie, cultuur en sport* (q7), met een gemiddelde vestigingsgrootte van respectievelijk 5,3 en 8,4 arbeidsplaatsen.

Opvallend in de quartaire sector is ook de relatief prominente aanwezigheid van kleine bedrijven: 29,4% van de quartaire vestigingen huisvest 10 tot 49 werknemers. Dit is uitgesproken het geval in de *onderwijssector* (q4), met 6 647 vestigingen de sector met het hoogste aantal quartaire vestigingen. Hiervan behoort één op de twee tot de categorie van de kleine ondernemingen, vooral dan de vestigingen actief in het basisonderwijs. In het hoger onderwijs loopt de dimensie van de onderwijsvestigingen vaak op.

Dat de quartaire sector toch aan een gemiddelde vestigingsgrootte van 29,1 jobs komt, is te verklaren door het feit dat de middelgrote en grote ondernemingen toch sterker aanwezig zijn in de quartaire sector dan in de overige hoofdsectoren: één op de tien quartaire vestigingen telt 50 tot 199 werknemers en in 2,1% gaat het om meer dan 200 werknemers. Middelgrote en grote ondernemingen vinden we vooral terug in de sector *justitie, defensie en openbare veiligheid* (q2). Deze sector telt slechts 418 vestigingen, waarvan meer dan de helft behoort tot de (middel)grote ondernemingen.

Ook bij het *openbaar bestuur* (q1) en de *maatschappelijke dienstverlening* (q6) spreiden de vestigingen zich anders over de dimensieklassen dan gemiddeld in de quartaire sector. In beide sectoren wordt een hoger dan gemiddeld aandeel kleine vestigingen genoteerd (10-49 werknemers), maar anderzijds tellen zij ook meer (middel)grote ondernemingen. Het openbaar bestuur omvat 1 142 vestigingen, amper 0,7% van het totale aantal vestigingen in Vlaanderen. Tegelijk blijkt dat 88 740 arbeidsplaatsen zich in deze sector bevinden. Dit is 4,2% van het totaal aantal Vlaamse jobs in loondienst, wat neerkomt op een gemiddelde vestigingsgrootte van 77,7 arbeidsplaatsen, vooral te danken aan de aanwezigheid van 30,3% middelgrote en 6,9% grote bedrijven. Tien vestigingen in de sector van het openbaar bestuur tellen zelfs meer dan 1 000 werknemers, te situeren in centrumsteden Antwerpen, Leuven, Brugge, Gent en Hasselt.

Ook bij de maatschappelijke dienstverlening ligt het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per onderneming hoger dan gemiddeld in de quartaire sector. De sector omvat 4 013 vestigingen en is hiermee na de gezondheidszorg de grootste sector qua vestigingsaantal. Vier op de tien vestigingen in de maatschappelijke dienstverlening tellen 10 tot 49 werknemers, 18,4% telt 50 tot 199 werknemers en in 3,5% gaat het om meer dan 200 werknemers.

De *gezondheidszorg* (q5), met in totaal 4 263 vestigingen, verdient een aparte vermelding. Er zijn binnen deze sector, met gemiddeld 26,4 arbeidsplaatsen per vestiging, twee soorten vestigingen. Enerzijds zijn er de medische en tandartspraktijken die voornamelijk tot de kleinste ondernemingsgrootte behoren. Anderzijds zijn er de ziekenhuizen waarbij het in tweederde van de gevallen om middelgrote en grote ondernemingen gaat.

2. Evolutie van de jobs in loondienst in het Vlaams Gewest tussen 2005 en 2006

Het totaal aantal jobs in Vlaanderen sommeert drie componenten: loontrekkende jobs, zelfstandige jobs en jobs voor helpers. Binnen de loontrekkende jobs vormen de jobs in loondienst die gekend zijn bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en bij de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid voor de Plaatselijke en Provinciale Overheden (RSZPPO) veruit de grootste factor. Het ging op 30 juni 2006 maar liefst om 2 088 868 arbeidsplaatsen anno 2006. Deze tweede paragraaf spitst zich toe op dit loontrekkende facet van de vraagzijde van de arbeidsmarkt en bekijkt de evolutie van het aantal jobs in loondienst tussen 2005 en 2006 naar 46 WSE-sectoren.³

Op 30 juni 2006 telt Vlaanderen dus 2 088 868 jobs in loondienst. Dit zijn er 35 131 meer dan een jaar voordien wat goed is voor een toename van +1,7%. Deze toename is vrijwel volledig op conto te schrijven van de dienstensectoren. Tussen 2005 en 2006 kwamen er in de tertiaire sector 22 476 jobs bij (+2,8%). In de quataire sector ging het om 12 867 jobs (+1,9%). De industriële sector stagneerde (+688 jobs of +0,1%) en de kleinere landbouwsector ging erop achteruit (-903 jobs of -4,1%). Volgens de eerste ramingen wordt 2007 qua jobs in loondienst eveneens een gunstig jaar. De jobgroei op Belgisch niveau versnelt nog en dezelfde trends houden aan: de groei in de dienstensectoren compenseert de aanhoudende stagnatie van de secundaire sector (RSZ, 2007). In wat volgt, wordt in detail ingezoomd op de evolutie tussen 30 juni 2005 en 30 juni 2006. Tabel 3 zet alle cijfers op een rij.

De primaire sector: variabiliteit in seizoensarbeid

De primaire sector is de kleinste loontrekkende sector met anno 2006 bijna 21 000 jobs: amper 1% van de loontrekkende jobs in Vlaanderen behoort tot de primaire sector. De sector valt grotendeels samen met de *land- en tuinbouw* (p1). Slechts een zeer beperkt aantal loontrekkende jobs vinden we terug in de *visserij* (p2). Reeds enkele jaren gaat het jobaantal in de primaire sector achteruit en tabel 3 toont dat deze negatieve trend ook aanwezig was tussen 2005 en 2006 toen er 903 jobs in loondienst verloren gingen, een afname van -4,1%. Naast een werkelijke afname, is deze daling ook te wijten aan de variabiliteit in seizoensarbeid in de primaire sector wegens weersomstandigheden, goede of slechte oogsten, enzovoort. Daarnaast is er ook een administratieve verklaring: de primaire sector wordt, wat betreft de loontrekkende werkgelegenheid, overheerst door gelegenhedswerknemers. De registratie van deze jobs op het einde van een bepaalde periode is steeds moeilijk omdat de telling gebaseerd is op het al dan niet vermeld staan van een einddatum van de tewerkstelling. Door deze moeilijke telling kan het aantal jobs in de primaire sector ook omwille van administratieve redenen schommelen (RSZ).

³ Meer informatie over de WSE-sectorindeling vindt u in de methodologie van dit rapport (zie annex).

Tabel 3. Evolutie van het aantal jobs in loondienst gekend bij RSZ en RSZPPO naar WSE(46)-sector (Vlaams Gewest; 30 juni 2005 – 30 juni 2006)

*Opmerking: in sectoren aangeduid met * is er sprake van (belangrijke) aanwijsbare verschuivingen van administratieve of methodologische aard die de evoluties deels mee verklaren; meer uitleg hierover is terug te vinden in de tekst*

WSE(46)-sector		2005	2006	Evolutie	
		(n)	(n)	(n)	(%)
p1*	Land- en tuinbouw	21 579	20 688	-891	-4,1
p2	Visserij	195	183	-12	-6,2
P	Primaire sector	21 774	20 871	-903	-4,1
s1*	Winning van delfstoffen	495	457	-38	-7,7
s2	Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	66 157	65 593	-564	-0,9
s3	Textielindustrie	28 617	26 870	-1 747	-6,1
s4	Vervaardiging van kleding en schoeisel, leer- bontnijverheid	6 597	6 150	-447	-6,8
s5	Vervaardiging van meubels	13 767	13 235	-532	-3,9
s6	Houtindustrie	8 233	8 252	+19	+0,2
s7	Grafische nijverheid	29 170	28 408	-762	-2,6
s8	Chemische nijverheid (incl. cokes e.d.)	50 816	50 414	-402	-0,8
s9	Rubber- en kunststofnijverheid	19 432	19 763	+331	+1,7
s10	Vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	16 864	17 069	+205	+1,2
s11	Metallurgie	20 060	19 525	-535	-2,7
s12	Vervaardiging van metaalproducten	43 264	43 028	-236	-0,5
s13	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen	25 770	26 203	+433	+1,7
s14*	Vervaardiging van elektrische machines en apparaten	13 168	12 420	-748	-5,7
s15*	Vervaardiging van kantoorapp., computers, audio-, video- en telecom-app.	11 332	11 419	+87	+0,8
s16	Vervaardiging van medische apparatuur	4 801	4 928	+127	+2,6
s17	Vervaardiging van transportmiddelen	47 824	47 984	+160	+0,3
s18	Overige industrie	6 018	5 701	-317	-5,3
s19*	Elektriciteit, gas, stoom en water	11 178	11 908	+730	+6,5
s20	Bouwnijverheid	118 240	123 164	+4 924	+4,2
S	Secundaire sector	541 803	542 491	+688	+0,1

Vervolg tabel 3

		2005	2006	Evolutie	
WSE(46)-sector		(n)	(n)	(n)	(%)
t1	Garagewezen	34 852	35 533	+681	+2,0
t2*	Groothandel en handelsbemiddeling	119 469	121 727	+2 258	+1,9
t3	Kleinhandel	128 093	128 780	+687	+0,5
t4	Verhuurdiensten	13 687	14 444	+757	+5,5
t5	Horeca	71 851	68 872	-2 979	-4,1
t6	Vervoer	75 206	75 070	-136	-0,2
t7*	Vervoersondersteunende activiteiten	43 155	45 682	+2 527	+5,9
t8*	Post en telecommunicatie	31 319	32 241	+922	+2,9
t9*	Financiële diensten	43 742	45 768	+2 026	+4,6
t10*	Informatica	25 972	26 455	+483	+1,9
t11*	Advies en bijstand aan ondernemingen en personen	80 603	84 730	+4 127	+5,1
t12	Selectie en terbeschikkingstelling van personeel	97 432	108 536	+11 104	+11,4
t13	Industriële reiniging	25 428	25 257	-171	-0,7
t14*	Overige diensten aan personen	17 512	17 702	+190	+1,1
T	Tertiaire sector	808 321	830 797	+22 476	+2,8
q1*	Openbaar bestuur	87 048	88 740	+1 692	+1,9
q2*	Justitie, defensie en openbare veiligheid	51 959	52 743	+784	+1,5
q3	Verplichte sociale verzekering	11 140	11 437	+297	+2,7
q4*	Onderwijs	200 587	199 884	-703	-0,4
q5*	Ziekenhuizen en overige gezondheidszorg	111 270	112 383	+1 113	+1,0
q6*	Maatschappelijke dienstverlening	162 789	171 095	+8 306	+5,1
q7	Recreatie, cultuur en sport	27 035	27 764	+729	+2,7
q8	Speur- en ontwikkelingswerk	6 521	6 760	+239	+3,7
q9	Afvalwater- en afvalverzameling; straatreiniging	8 620	8 719	+99	+1,1
q10	Belangenvertegenwoordiging	14 870	15 181	+311	+2,1
Q	Quartaire sector	681 839	694 706	+12 867	+1,9
Totaal		2 053 737	2 088 868	+35 131	+1,7

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

De secundaire sector: stagnatie te danken aan de bouwnijverheid

In de secundaire sector worden op 30 juni 2006 nauwelijks 688 jobs meer geteld dan een jaar eerder. Zo tikte de industrie in 2006 af op een totaal van 542 491 jobs, goed voor ruim een kwart van het totale jobaanbod in Vlaanderen. De desindustrialisering van onze maatschappij is geen nieuw gegeven: reeds geruime tijd brokkelt de industriële werkgelegenheid af. Pas de laatste jaren lijkt de sector zich te stabiliseren, maar vooruitzichten wijzen uit dat deze stagnatie niet zal aanhouden. In 2008 zou de industrie het moeilijk krijgen omwille van de vertraging van de internationale conjunctuur die zwaar weegt op de Belgische uitvoer en omwille van de wisselkoers van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar. In de periode daarna zou de jobevolucie in de secundaire sector evenwel terug een meer positieve trend neerzetten (Federaal Planbureau, 2008).

Dat de secundaire sector in de beschouwde periode stagneert en niet achteruitgaat, is vrijwel volledig te danken aan de *bouwsector* (s20). Met een jobtoename van maar liefst 4 924 jobs in loondienst, compenseert de bouwnijverheid het jobverlies in vele andere secundaire sectoren. Reden voor de jobtoename is de traditionele conjunctuurgevoeligheid van de bouwsector. Hierdoor deint ze voort op het positieve economische klimaat van de voorbije jaren. Volgens de eerste ramingen voor 2007 noteert de bouwsector ook in 2007 een sterke jobtoename en zet de sector haar rol als sterkhouders voort (RSZ, 2007).

Naast de bouwsector zijn er nog andere secundaire groeiers. Zo wordt er in de sector *vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen* (s10) een toename van 205 jobs genoteerd (+1,2%) tussen 2005 en 2006, allicht een rechtstreeks gevolg van de jobtoename van de bouwsector. De stijging van het aantal jobs in loondienst in de *machinebouw* (s13) (+433 jobs; +1,7%) is hier allicht ook niet vreemd aan.

Ook in de *rubber- en kunststofnijverheid* (s9) steeg het aantal jobs in loondienst (+331 jobs; +1,7%). Een verklaring voor deze positieve trend kan eveneens gevonden worden in de jobgroei van de *bouwsector* (s20) en daarnaast ook in de (beperkte) groei van de *transportmiddelenindustrie* (s17). Deze sectoren zijn immers twee van de belangrijkste klanten van de rubber- en kunststofnijverheid en hun expansie zal allicht de vraag naar artikelen van kunststof en rubber doen toenemen en zo de werkgelegenheid stimuleren (www.federplast.be). Volgens koepelorganisatie Essenscia is de jobtoename in de rubber- en kunststofnijverheid bovendien te verklaren door de toegenomen buitenlandse handel met voor 2006 een positieve handelsbalans tot resultaat (www.essenscia.be).

Een laatste vermeldenswaardige jobtoename zien we in de sector *elektriciteit, gas, stoom en water* (s19): tussen 2005 en 2006 kwamen er 730 arbeidsplaatsen bij, grotendeels te situeren in de productie en distributie van elektriciteit. Reden voor de jobtoename zou volgens de RSZ voornamelijk toe te schrijven aan de vrijmaking van de energiemarkt.

De vermelde groeisectoren compenseren het verlies in de overige industrietakken. De grootste verliezen worden opgetekend in de *textielsector* (s3) en de aanverwante *kledingindustrie* (s4). De reeds jarenlange concurrentie met lageloonlanden, vooral met China dat recent toetrad tot de Wereldhandelsorganisatie, blijft deze sectoren parten spelen, ook tussen 2005 en 2006 toen er maar liefst 1 747 jobs verloren gingen in de textielsector en nog eens 447 jobs in de kledingindustrie. Ook de dure euro weegt op de concurrentiepositie van de Belgische textielsector, zo stelt koepelorganisatie Fedustria (www.fedustria.be). Het grootste faillissement in de sector in de beschouwde periode staat op naam van Fabelta in Ninove waar 170 jobs verloren gingen. Daarnaast waren er ook herstructureringen bij Bekaert Textiles en Ontex.

In de *grafische nijverheid* (s7), waartoe ook de papier- en kartonnijverheid behoren, gingen 762 jobs verloren (-2,6%), onder meer door het faillissement van Mondi Packaging (-100 jobs) en herstructureringen bij Sappi (-120 jobs) en Press Pharma (-40 jobs). Hiermee zet de sector de negatieve trend van het vorige jaar verder. Koepelorganisatie Febelgra (www.febelgra.be) wijt de minder goede prestaties aan een negatieve investeringsgolf die de sector teisterde in de beschouwde periode. Bovendien vreest Febelgra dat er niet snel verbetering op komt is wegens de toenemende grondstofprijzen.

In de sector *vervaardiging van dranken, voeding en tabak* (s2), na de bouwsector de grootste secundaire werkgever van Vlaanderen, werd een afname van 564 jobs genoteerd. Gezien de omvang van de sector komt dit overeen met een daling van -0,6%. De herstructureringen bij Inbev en Alken Maes dragen allicht bij tot deze negatieve evolutie. Ook in de *meubelindustrie* (s5) gingen meer dan 500 jobs verloren, onder meer door herstructureringen bij Van Pelt (-90 jobs) en faillissementen van Aurora (-125 jobs) en Resocub (-110 jobs). Bij de metaalsectoren zagen vooral de *metallurgie* (s11) en de *vervaardiging van metaalproducten* (s12) hun jobaantal afnemen, volgens koepelorganisatie Agoria te wijten aan de moeilijke uitdaging om op internationaal vlak de concurrentiepositie te handhaven. De metaalverwerkende industrietakken zijn immers energie-intensief en de hieraan verbonden kosten blijven stijgen (www.agoria.be).

In de *chemische nijverheid* (s8), de derde grootste industriële werkgever, gingen 402 jobs verloren tussen 2005 en 2006 (-0,8%). De jobcreatie bij bedrijven als Genzyme en Johnson & Johnson kon de negatieve eindbalans niet voorkomen. Deze wordt verklaard door herstructureringen bij onder meer Total Petrochemicals (-144 jobs), Agfa Gevaert (-1 000 jobs gespreid over meerdere jaren) en Belgo Process (-100 jobs), alsook faillissementen van onder meer Litto-Color (-170 jobs) en Siegwark (-300 jobs).

Tot slot vermelden we nog dat de jobafname in de sector *vervaardiging van elektrische machines en apparaten* (s14) het gevolg is van een administratieve verschuiving in de statistieken: omwille van een verbeterde registratie van de activiteiten van bepaalde bedrijven wordt een aantal jobs niet langer tot de sector *vervaardiging van elektrische machines en apparaten* (s14) geteld, maar wel tot de sector *vervaardiging van kantoorapparaten, computers, audio-, video- en telecomapparatuur* (s15). Dat de jobtoename in deze laatste sector niet groter was dan +87 jobs tussen 2005 en 2006 is eveneens te verklaren door een administratieve verschuiving: door een verbetering in de registratie van de activiteiten van bepaalde bedrijven ressorteert een aantal jobs niet langer onder de sector *vervaardiging van kantoorapparaten, computers, audio-, video- en telecomapparatuur* (s15), maar onder de sector *groothandel en handelsbemiddeling* (t2). Daarnaast kreeg de sector ook te maken met een aantal faillissementen, onder meer met dat van Gent Service Center in Erpe-Mere (-90 jobs).

De tertiaire sector: dienstencheques goed voor helft van de toename

De structurele achteruitgang van de jobs in de industrie wordt ruim gecompenseerd door de dienstensectoren. Zowel de tertiaire als de quartaire sectoren profileerden zich als de sterkhouders van de tewerkstellingsgroei. Bovendien voorspelt het Planbureau dat het belang van de dienstensectoren binnen onze economie zich de komende jaren nog zal doorzetten. Het aandeel van de dienstentakken in de totale werkgelegenheid zou blijven toenemen (Federaal Planbureau, 2008). In wat volgt, wordt eerst de tertiaire en vervolgens de quartaire sector besproken.

De tertiaire sector bundelt vooral commerciële diensten. Tussen 2005 en 2006 steeg het aantal jobs in loondienst er van 808 321 naar 830 797 jobs. Hierdoor situeren vier op de tien jobs in Vlaanderen zich in de tertiaire sector.

Anders dan in de industrie kunnen vrijwel alle tertiaire sectoren jobwinst voorleggen in de periode 2005-2006. De enige grote verlieslatende sector is de *horeca* (t5). Hier gingen maar liefst 2 979 jobs verloren (-4,1%), waarvan het grootste deel te situeren is in de subsector van de restaurants. Met de jobafname zet de horeca de negatieve trend van de voorbije jaren verder, maar, net als in de primaire sector, kan ook de sterke aanwezigheid van gelegenhedswerk een rol spelen. De registratie van deze jobs op het einde van een bepaalde periode is steeds moeilijk omdat de telling gebaseerd is op het al dan niet vermeld staan van een einddatum van de tewerkstelling. Door deze moeilijke telling kan het aantal jobs in de horeca omwille van administratieve redenen schommelen (RSZ). Kleine negatieve jobevoluties vinden we nog in de *vervoerssector* (t6) – vooral bij het vervoer per spoor – en de *industriële reiniging* (t13).

Het tertiaire jobverlies in de drie vermelde sectoren wordt ruimschoots goed gemaakt door de extra banen die gecreëerd worden in de overige commerciële diensten. De grootste toename is terug te vinden in de sector *selectie en terbeschikkingstelling van personeel* (t12). Er kwamen maar liefst 11 104 jobs bij in deze sector (+11,4%), wat vrijwel volledig op conto te schrijven is van de explosieve toename van het gebruik van dienstencheques. Personen die worden tewerkgesteld via dienstencheques doen dit immers veelal door tussenkomst van een erkend interimkantoor en zij ressorteren onder sector t12. De RSZ becijferde dat het aantal aangegeven arbeidsplaatsen gecreëerd door het stelsel van dienstencheques meer dan verdubbelde: van 12 347 op 30 juni 2005 tot 25 330 op 30 juni 2006. Dit zijn cijfers voor België, maar het illustreert wel duidelijk in welke grootteorde de bijdrage van de dienstencheques moet worden gesitueerd (www.rsz.fgov.be). Hieruit kan dus worden afgeleid dat het gesubsidieerde systeem van dienstencheques tussen 2005 en 2006 in grote mate verantwoordelijk is voor de jobgroei in de tertiaire sector. Bovendien wordt voorspeld dat de werkgelegenheid via dienstencheques zal blijven boomen de komende jaren. De meest recente cijfers van de RSZ bevestigen dit: op 30 juni 2007 steeg het aantal arbeidsplaatsen gecreëerd door het systeem van dienstencheques naar 37 759 jobs, nog eens 12 429 meer dan een jaar eerder (www.rsz.fgov.be). Pas in 2010 zou het systeem op haar hoogtepunt komen waarna het groeiritme zou verminderen (Federaal Planbureau, 2008).

In de sector *advies en bijstand aan ondernemingen en personen* (t11) werd een toename van 4 127 jobs (+5,1%) waargenomen tussen 2005 en 2006. Er zijn twee verklaringen hiervoor. Ten eerste gaat het om een werkelijke toename van de werkgelegenheid in deze sector. Vooral in de subsector managementactiviteiten van holdings en coördinatiecentra, maar ook bij de architecten, ingenieurs en de subsector technische testen en analyses kwamen er jobs bij. Ten tweede is er ook een verklaring van administratieve aard: door een verbetering van de registratie van de activiteiten wordt een aantal bedrijven niet langer tot de *informaticasector* (t10), maar wel tot de sector *advies en bijstand aan ondernemingen en personen* (t11) geteld. De jobtoename als gevolg van deze verschuiving weerspiegelt dus geen reële evolutie.

In drie andere commerciële dienstensectoren steeg het aantal jobs in loondienst met meer dan 2 000 arbeidsplaatsen. Dit was het geval bij de *vervoersondersteunende activiteiten* (t7) waar tussen 2005 en 2006 maar liefst 2 527 jobs bijkwamen (+5,9%), vooral terug te vinden in de subsectoren vrachtbehandeling en opslag. De sector profiteert nog steeds van de tendens tot outsourcing: steeds meer ondernemingen staan niet meer zelf in voor het transport van hun goederen, maar besteden dit uit aan derden. Hierdoor neemt het aantal gespecialiseerde vervoersfirma's toe. Ze zorgen voor een sterke groei van de sector, zowel in

economische termen als op het vlak van werkgelegenheid. Ook blijft de sector haar activiteiten diversifiëren. De dienstverlening beperkt zich niet louter tot het eigenlijke transport van personen en/of goederen, maar betreft ook logistieke ondersteuning, opslag en distributie van goederen, activiteiten als tussenpersoon, koerierdiensten en ga zo maar door (Geurts, 2002).

Ook in de *groothandel en handelsbemiddeling* (t2) – een van de grootste tertiaire sectoren – was er een aanzienlijke toename van 2 258 jobs (+1,9%). Deze stijging is deels te verklaren door een verbetering in de registratie van de activiteiten waardoor een aantal bedrijven niet langer tot de sector *vervaardiging van kantoorapparaten, computers, audio-, video- en telecomapparatuur* (s15) behoort, maar tot de groothandel wordt geteld. Anderzijds is er in deze sector ook sprake van een werkelijke jobtoename.

Een laatste sector met meer dan 2 000 extra banen is de *financiële dienstverlening* (t9). Deels kan deze positieve evolutie verklaard worden door een verbetering in de registratie van de vestigingen waardoor de activiteiten van bepaalde bedrijven beter gelokaliseerd worden. Hierdoor wordt een aantal jobs niet langer toegewezen aan het Brussels, maar aan het Vlaams Gewest. Anderzijds boekt het bankwezen ook werkelijk vooruitgang: na jaren van fusies en daaruitvolgende afvloeiingen lijkt de sector terug naar groeimodus te schakelen.

In de sector *post en telecommunicatie* (+922 jobs; +29,9%) blijkt de jobgroei het gevolg van een verbetering in de registratie van de vestigingen waardoor de activiteiten van onder meer De Post en Belgacom beter gelokaliseerd worden. Hierdoor wordt een aantal jobs niet langer toegewezen aan het Brussels, maar aan het Vlaams Gewest. Bij het *garagewezen* (t1), de *kleinhandel* (t3), de *verhuurdiensten* (t4) en de *informatica* (t10) gaat het daarentegen om een reële stijging van het aantal jobs in loondienst.

De quartaire sector: positief over de gehele lijn

De quartaire sector, die vooral niet-commerciële diensten huisvest, is in Vlaanderen goed voor een derde van alle jobs in loondienst anno 2006. Concreet gaat het om 694 706 banen en dat zijn er 12 867 meer dan een jaar eerder. Alle quartaire sectoren boeken jobwinst. Schijnbaar is dit niet het geval in de *onderwijssector* (q4), maar hier is de jobafname (-703 jobs) volledig te wijten aan een verbetering van de registratie van de activiteit van bepaalde ondernemingen. Dit leidt meer bepaald tot een betere opsplitsing tussen universiteiten en ziekenhuizen waardoor een aantal jobs niet langer behoort tot de onderwijs- maar tot de *ziekenhuissector* (q5).

In de *ziekenhuissector* (q5) kwamen er tussen 2005 en 2006 meer dan 1 100 jobs bij. Vaak wordt deze sector in één adem genoemd met de *maatschappelijke dienstverlening* (q6), waar 8 306 extra jobs in loondienst werden gecreëerd in de beschouwde periode. Beide sectoren zien hun jobaantal reeds sinds het begin van de jaren negentig stijgen, relatief onafhankelijk van de conjunctuur en gedreven door de gestage toename van het aandeel van die diensten in de persoonlijke consumptie (Federaal Planbureau, 2008). Bovendien vangen deze sectoren de toenemende vergrijzing van de bevolking en alle problemen van hulpbehoevende aard die hiermee gepaard gaan op. Ook creëert een toenemende vraag naar kinderopvang extra jobs in de maatschappelijke dienstverlening (Booghmans et al, 2007).

De toename met bijna 1 700 jobs in het *openbaar bestuur* (q1) is deels te wijten aan een verbetering in de registratie van de vestigingen waardoor de activiteiten van een aantal diensten beter gelokaliseerd worden en niet langer worden toegewezen aan het Brussels, maar aan het Vlaams Gewest. Toch is er ook sprake van een werkelijke jobtoename,

voornamelijk bij de gewestelijke diensten, de Vlaamse Gemeenschap en de lokale overheden (Federaal Planbureau, 2008).

Tot slot vermelden we nog de jobtoename in de sector *justitie, defensie en openbare veiligheid* (q2) (+784 jobs) – die vooral te danken is aan een verbetering in de registratie van de politiediensten – alsook de stijging met 729 jobs in de sector *recreatie, cultuur en sport* (q7), vooral te situeren in de subsectoren van de scheppende en uitvoerende kunst, de exploitatie van zalen, de kermisattracties en de pretparken.

Samengevat

Vestigingen

Op 30 juni 2006 bevinden zich 154 276 vestigingen op Vlaams grondgebied. Ruim zes op de tien vestigingen (61,8%) leveren commerciële diensten. Vooral de kleinhandel telt een hoog aantal vestigingen: 14,5% van alle vestigingen oefent een activiteit uit in de kleinhandel. De enige andere sector die dergelijk aandeel kan voorleggen is de bouwnijverheid: één op de tien Vlaamse vestigingen is een bouwbedrijf.

Naar dimensieklasse ligt het zwaartepunt bij de micro-ondernemingen met 1 tot 9 werknemers met 78,3% van de vestigingen. Daarnaast zijn er nog eens 26 064 (16,9%) vestigingen met 10 tot 49 werknemers. De middelgrote vestigingen met 50 tot 199 werknemers en de grote vestigingen met meer dan 200 werknemers komen relatief gezien weinig voor: respectievelijk 3,9% en 0,9% van alle Vlaamse vestigingen zijn in deze dimensieklassen terug te vinden. Er is wel een grote variabiliteit in deze globale spreiding over de dimensieklassen naar gelang de sector. In een aantal sectoren gaat het bijvoorbeeld vrijwel uitsluitend om vestigingen met maximaal 50 werknemers zoals onder andere in de bouwnijverheid, in de horeca en in de land- en tuinbouw. Omgekeerd zijn er ook een aantal, vooral industriële, sectoren waar grote bedrijven veel frequenter voorkomen, zoals in de metallurgie, in de chemie en in de vervaardiging van kantoorapparatuur, computers, audio-, video- en telecomapparatuur. Ook bij de overheidsdiensten zijn vestigingen met meer dan 200 werknemers minder schaars.

Jobs

Anno 2006 telt Vlaanderen 2 088 868 arbeidsplaatsen, 35 131 meer dan een jaar eerder. De primaire sector, bestaande uit de land- en tuinbouw en de visserij, is anno 2006 goed voor amper 1% van de jobs in loondienst in Vlaanderen. Concreet gaat het om 20 871 jobs, iets minder dan in 2005.

In de secundaire sector, die de industrie en de bouwnijverheid bundelt, worden 542 491 jobs in loondienst geteld in 2006, nauwelijks 688 jobs meer dan in 2005. De meeste industriële sectoren verliezen jobs in de beschouwde periode: vooral in de textiel- en kledingindustrie verdwijnen er jobs, maar ook in de chemische nijverheid, de voedingsindustrie en bepaalde metaalsectoren is er een negatieve jobevoluitie. De globale stagnatie is dan ook vooral te danken aan de bouwsector die de secundaire sector tussen 2005 en 2006 rechthoudt door als enige nijverheid een aanzienlijke jobwinst te boeken.

De minder gunstige jobevoluities in de primaire en secundaire sector worden ruimschoots gecompenseerd door de dienstensectoren. De tertiaire sector, met vooral commerciële diensten, nam in belang toe: in 2006 werden 22 476 jobs meer geteld dan een jaar eerder. Vooral de sector van de selectie en terbeschikkingstelling van personeel ging erop vooruit: ze is goed voor maar liefst de helft van de tertiaire jobgroei, vooral te danken aan het toenemende gebruik van de dienstencheques. De banen die hierdoor gecreëerd worden, ressorteren immers onder de interimsector.

De quataire sector, waar de niet-commerciële diensten zich voornamelijk groeperen, boekt eveneens jobwinst tussen 2005 en 2006. Met een totaal aantal van 694 706 jobs in loondienst in 2006 bedraagt de toename ten opzichte van een jaar eerder +1,9%. Alle quataire sectoren kunnen een goed rapport voorleggen, maar vooral de maatschappelijke dienstverlening kenmerkt zich door een sterke stijging van het aantal jobs in loondienst. Nemen we de jobgroei in de maatschappelijke dienstverlening en de dienstencheques samen in

beschouwing, dan kunnen we concluderen dat de door de overheid ondersteunde tewerkstelling een niet onaanzienlijke rol speelt in de globale toename van het aantal jobs in loondienst. Dit weliswaar naast de jobgroei die in een aantal commerciële dienstensectoren zoals de groot- en kleinhandel en de vervoersondersteunende activiteiten.

Bibliografie

Booghmans, M. & Stevens, E. 2007. *De jobs zitten opnieuw in de lift. Een analyse van het aantal jobs in België en het Vlaams Gewest in de periode 1999-2006*. WSE report 2007. Leuven.

Federaal Planbureau. 2008. *Economische vooruitzichten 2008-2013*. Brussel.

Geurts, K. 2002. *Sectorrapport. Meer dan vervoer alleen*. Steunpunt WAV-SSA, Leuven.

RSZ. 2003. *Samenvatting van de tewerkstelling (RSZ) voor het jaar 2003*. Brussel.

RSZ. 2005. *Werknemers onderworpen aan de sociale zekerheid naar plaats van tewerkstelling: gegevens op 31 december 2005 gedecentraliseerde statistiek (arbeidsplaatsen)*. Brussel.

RSZ. 2007. *Snelle ramingen van de tewerkstelling (RSZ) voor het vierde kwartaal 2007*. Brussel.

Vets, P. 2007. *Wat en waar: arbeidsplaatsen in kaart gebracht*. Presentatie studiedag RSZ naar aanleiding van de nieuwe statistieken volgens plaats van tewerkstelling, [www.rsz.fgov.be].

Annex. Methodologie

1. Totaal aantal vestigingen

Een Vlaamse vestiging kan ruim gedefinieerd worden als een in Vlaanderen gevestigde productie-eenheid (Herremans, 2007). Er zijn vestigingen met en zonder personeel en dit rapport bekijkt de vestigingen met personeel. Zij worden geteld door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Een vestiging wordt dan omschreven als een plaats die geografisch kan worden geïdentificeerd met een adres en waar de activiteit of ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend (RSZ, 2005). Het gaat dus niet om een telling van de ondernemingen, maar om een telling van de vestigingen, op gedecentraliseerd niveau, waarbij de statistieken niet gebaseerd zijn op de onderneming als homogene entiteit, maar op alle exploitatiezetels waarover zij beschikt.

Vóór 2003 werden deze exploitatiezetels uitgedrukt onder de term 'inrichting'. De RSZ bevroeg dan de werkgevers en vroeg hen onder meer aan te geven in welke gemeenten zij activiteiten hadden. Op basis van bepaalde procedures werd hieruit de statistiekeenheid 'inrichting' gedistilleerd. Dit was eerder een abstract dan een officieel geverifieerd gegeven.

Sinds 2003 drukt de RSZ de exploitatiezetels uit onder de term 'vestigingseenheid'. Deze telling van de vestigingen baseert zich op de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) waarin elke vestigingseenheid een uniek identificatienummer krijgt. De telling op basis van de KBO is nauwkeuriger en correcter en sluit derhalve beter aan bij de economische realiteit dan de vroegere telling van de inrichtingen.

De omschakeling naar een telling van de vestigingen ging gepaard met de nodige kinderziektes. Vooral in de bouwsector (werven), de horeca (catering), groot- en kleinhandel (winkelketens, franchising), diensten aan bedrijven (schoonmaak, consulting) en de maatschappelijke dienstverlening (thuiszorg) bleek dat de vroegere telling van de inrichtingen verschilde van de nieuwe telling van de vestigingen. Pas vanaf het tweede kwartaal 2006 worden de vestigingseenheden systematisch geregistreerd en mee opgenomen in de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ (Vets, 2007).

De vestigingen worden geregistreerd bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) via de zogenaamde gedecentraliseerde RSZ-statistieken. Het rapport bespreekt de situatie op 30 juni 2006.

WSE(46)-sectorindeling

Teneinde de sectorgegevens op een overzichtelijke manier weer te geven, worden de codes uit de Nace-Bel-nomenclatuur omgezet naar WSE-sectoren. Hierbij wordt vooreerst een indeling gemaakt in vier hoofdsectoren. De primaire sector omvat de land- en tuinbouw en de visserij. De secundaire sector omvat alle industriële nijverheden en ook bouwsector. De tertiaire sector omvat vooral commerciële diensten en de quataire sector bundelt vooral niet-commerciële diensten. Naar gelang van het detailniveau van de nace-codes, met name 2 of 3 digits, wordt er vervolgens een verdere opsplitsing gemaakt in 40 dan wel 46 WSE-sectoren.

Bij de verdeling van de vestigingen naar sector beschikken we over sectorgegevens per nace-code op 3 digits. Dit leidt ons tot 46 WSE-sectoren. Zij worden opgesomd in tabel A1. De tabel geeft enerzijds de codes en benamingen van de 46 WSE-sectoren en anderzijds de nace-codes op 3 digits waaruit zij zijn samengesteld. Voor meer details omtrent de nace-codes kan u terecht op onze website www.steunpuntwse.be, bij Publicaties, Methodologische rapporten, Classificaties.

Dimensieklassen

We splitsen de vestigingen op naar dimensieklasse en maken hierbij een viervoudig onderscheid. Een micro-onderneming telt 1 tot en met 9 werknemers. In een kleine onderneming gaat het om 10 tot en met 49 werknemers en in een middelgrote onderneming om 50 tot en met 199 werknemers. Een grote onderneming is een vestiging met meer dan 200 werknemers.

2. Totaal aantal jobs in loondienst gekend bij RSZ en RSZPPO

De cijfers voor 2005 en 2006 zijn afkomstig van de zogenaamde gedecentraliseerde RSZ-bestanden waarin een telling gebeurt van het aantal arbeidsplaatsen volgens werkplaats en inclusief de arbeidsplaatsen bij RSZPPO. Het gaat om een telling op 30 juni van elk jaar.

WSE(46)-sectorindeling

Teneinde de sectorgegevens op een overzichtelijke manier weer te geven, worden de codes uit de Nace-Bel-nomenclatuur omgezet naar WSE-sectoren. Hierbij wordt vooreerst een indeling gemaakt in vier hoofdsectoren. De primaire sector omvat de land- en tuinbouw en de visserij. De secundaire sector omvat alle industriële nijverheden en ook bouwsector. De tertiaire sector omvat vooral commerciële diensten en de quataire sector bundelt vooral niet-commerciële diensten. Naar gelang van het detailniveau van de nace-codes, met name 2 of 3 digits, wordt er vervolgens een verdere opsplitsing gemaakt in 40 dan wel 46 WSE-sectoren.

Bij de verdeling van de jobs in loondienst gekend bij RSZ en RSZPPO naar sector beschikken we over sectorgegevens per nace-code op 3 digits. Dit leidt ons tot 46 WSE-sectoren. Zij worden opgesomd in tabel A1. De tabel geeft enerzijds de codes en benamingen van de 46 WSE-sectoren en anderzijds de nace-codes op 3 digits waaruit zij zijn samengesteld. Voor meer details omtrent de nace-codes kan u terecht op onze website www.steunpuntwse.be, bij Publicaties, Methodologische rapporten, Classificaties.

Tabel A.1 WSE(46)-sectorindeling

WSE(46)-sectorindeling	Overeenkomstige nace-code op 3 digits
Primaire sector	
p1 Land- en tuinbouw	011,012,013,014,015,020
p2 Visserij	050
Secundaire sector	
s1 Winning van delfstoffen	101,102,103,111,112,120,130,131,132,141,142,143,144,145
s2 Verv. van dranken, voeding en tabak	151,152,153,154,155,156,157,158,159,160
s3 Textielindustrie	171,172,173,174,175,176,177
s4 Verv. van kleding en schoeisel, leer- bontnijverheid	181,182,183,191,192,193
s5 Verv. van meubels	361
s6 Houtindustrie	201,202,203,204,205
s7 Grafische nijverheid	211,212,221,222,223
s8 Chemische nijverheid (incl. cokes e.d.)	231,232,233,241,242,243,244,245,246,247
s9 Rubber- en kunststofnijverheid	251,252
s10 Verv. van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	261,262,263,264,265,266,267,268
s11 Metallurgie	271,272,273,274,275
s12 Verv. van metaalproducten	281,282,283,284,285,286,287
s13 Verv. van machines, apparaten en werktuigen	291,292,293,294,295,296,297
s14 Verv. van elektrische machines en apparaten	311,312,313,314,315,316
s15 Verv. van kantoorapp., computers, audio-, video- en telecom-app.	300,321,322,323
s16 Verv. van medische apparatuur	331,332,333,334,335
s17 Verv. van transportmiddelen	341,342,343,351,352,353,354,355
s18 Overige industrie	362,363,364,365,366,371,372
s19 Elektriciteit, gas, stoom en water	401,402,403,404,410
s20 Bouwnijverheid	451,452,453,454,455
Tertiaire sector	
t1 Garagewezen	501,502,503,504,505
t2 Groothandel en handelsbemiddeling	511,512,513,514,515,516,517,518,519
t3 Kleinhandel	521,522,523,524,525,526,527
t4 Verhuurdiensten	701,702,703,711,712,713,714
t5 Horeca	551,552,553,554,555
t6 Vervoer	601,602,603,611,612,621,622,623
t7 Vervoersondersteunende activiteiten	631,632,633,634
t8 Post en telecommunicatie	641,642
t9 Financiële diensten	651,652,660,671,672
t10 Informatica	721,722,723,724,725,726
t11 Advies en bijstand aan ondernemingen en personen	741,742,743,744,746,748
t12 Selectie en terbeschikkingstelling van personeel	745
t13 Industriële reiniging	747
t14 Overige diensten aan personen	930,950

Vervolg tabel A.1

WSE(46)-sectorindeling		Overeenkomstige nace-code op 3 digits
	Quartaire sector	
q1	Openbaar bestuur	751
q2	Justitie, defensie en openbare veiligheid	752,990
q3	Verplichte sociale verzekering	753
q4	Onderwijs	801,802,803,804
q5	Ziekenhuizen en overige gezondheidszorg	851,852
q6	Maatschappelijke dienstverlening	853
q7	Recreatie, cultuur en sport	921,922,923,924,925,926,927
q8	Speur- en ontwikkelingswerk	731,732
q9	Afvalwater- en afvalverzameling; straatreiniging	900
q10	Belangenvertegenwoordiging	911,912,913
x	Slecht gedefinieerd	960,970

Bron: Steunpunt WSE